

DR. STASĖ DZINGAITĖ – LIETUVOS MA BIOLOGIJOS INSTITUTO FIZIOLOGIJOS PADALINIO PIRMOJI MOKSLO DARBUOTOJA

Dr. Stasė Dzingaitė, kuriai 2001 m. birželio 17 d. sukako 75 metai, buvo pirmoji mokslo darbuotoja (jaunesnioji mokslinė bendradarbė) naujai suformuotoje (1950 12 01) Lietuvos MA Biologijos instituto Biologinėje laboratorijoje. Laboratorijos tyrimų kryptis – gyvūnų fiziologija. Tuo metu oficialus laboratorijos vadovas buvo doc. Ipolitas Gasiūnas, bet faktiškai laboratorijoje atliekamiems tyrimams vadovavo Biologijos instituto direktorius Mečislovas Valius. Obelynės zoofermos patalpose, arti Kauno, įsikūrusioje laboratorijoje pradėti gyvulių fiziologijos tyrimai buvo perspektyvūs. Jie tebetęsiami. 2001 m. paminėtas laboratorijos veiklos penkiasdešimtmetis. Laboratorijos pavadinimas ne kartą keitėsi: iš pradžių Biologinė laboratorija, vėliau – Gyvulių fiziologijos laboratorija, dabar – Neurohumoralinės reguliacijos sektorius. S. Dzingaitė, 1951 m. baigusi Vilniaus universiteto Gamtos fakultetą, dirbo Biologijos institute. Pažymėtina, kad S. Dzingaitė – pirmosios Gamtos fakulteto studentų, kurių specializacija buvo gyvulių fiziologija, laidos absolventė.

S. Dzingaitė gimė 1926 06 17 Alytuje. Jos tėvas Motiejus Dzinga buvo suvalkietis iš Marijampolės, o mama Ona Platukytė-Dzingienė – dzūkė iš Alytaus. Tėvas buvo dailidė, mama – namų šeimininkė. Šeima buvo gausi – 6 vaikai, bet užaugo tik trys dukros.

Pradėjus S. Dzingaitei dirbti institute, jos pirmosios mokslinės publikacijos pasirodė 1954 m. S. Dzingaitės moksliniai straipsniai, paskelbti 1954–1959 m., atspindėjo tuo metu laboratorijoje vykdytus tyrimus. Publikacijose buvo nagrinėjama temperatūros ir šviesos veiksnių reikšmė paukščių reprodukcijai, reprodukcinių organų vystymuisi, aiškinta ežerų sapropelio įtaka paukščių reprodukcijai, neuromediatoriaus acetilcholino vaidmuo paukščių sėklidžių ir kiaušidžių vystymuisi.

Laboratorijoje Pradėjus naują mokslinių tyrimų kryptį – laktacijos reguliacijos tyrinėjimus, kurios pradininkas buvo tuometinis laboratorijos vadovas dr. Gabibas Cachajevs, S. Dzingaitė taip pat įsitraukė į šią tematiką. Kaip rodo jos 1962–1967 m. publikacijos, S. Dzingaitė tyrė laboratorinių gyvūnų pieno liaukos struktūrą, pieno liaukos vystymąsi bei laktaciją, veikiant gyvūnus antibiotikais, vitaminu B₁. Iš šios srities

1967 m. Vilniaus universiteto Gamtos mokslų fakulteto taryboje S. Dzingaitė apgynė biologijos mokslų kandidatato disertaciją „Kai kurių antibiotikų įtaka pieno liaukos augimui, vystymuisi ir pieno sekrecija“. 1993 m. nostrifikuota daktare (gamtos mokslai). Laktacijos srities tyrimais S. Dzingaitė nustatė, kad antibiotikai (biomicinas, teramicinas), būdami pašarų priedas, sustiprina laboratorinių gyvuliukų pieno liaukos vystymąsi, spartina pieno liaukos formavimąsi, aktyvina liaukos sekrecinius procesus.

Apgynusi disertaciją, S. Dzingaitė įsitraukė į Gyvulių fiziologijos laboratorijos vykdomą naują – endokrinologijos kryptį. 1966–1975 m. tyrė pekino ančių hipofizės gonadotropinio aktyvumo kitimus postnatalinio vystymosi metu, skydinės liaukos hormonų įtaką pačiai skydinei liaukai, lytinėms liaukoms bei antinksčiams. Tuo laikotarpiu S. Dzingaitė taip pat vykdė elektros laukų įtakos žuvų organizmui tyrimus bei antilimfocitinio, antitymocitinio ir antibursinio serumų įtaką gyvūnų endokrininėms liaukoms. Šių tyrimų rezultatai taip pat paskelbti mokslinėje spaudoje. Nuo 1975 m. S. Dzingaitė dirbo vyresniąja moksline bendradarbe.

Gyvulių fiziologijos laboratorijoje pradėjus plėtoti paukščių elgesio reguliacijos mechanizmų tyrimus, S. Dzingaitė aiškino skydinės liaukos hormonų įtaką paukščių agresyvumui bei paukščių agresyvumo priklausomybę nuo kai kurių paukščio išorinių požymių. Sukakus 60 metų, S. Dzingaitė išėjo iš instituto, jos mokslinė veikla nutrūko.

S. Dzingaitė viena ir su bendraautoriais paskelbė per 40 mokslinių publikacijų Lietuvos mokslo žurnaluose, Lietuvos bei tuometinės Sovietų Sąjungos mokslinių konferencijų medžiagoje. Ji yra ir vienos monografijos „Lyginamosios ir augančio organizmo endokrinologijos klausimai“ (1976 m., rusų kalba) bendraautorė. 1978 m. S. Dzingaitei buvo suteiktas žmogaus ir gyvulių fiziologijos specialybės vyresniosios mokslinės bendradarbės vardas.

S. Dzingaitė laboratorijos kolektyve buvo labai rūpestinga, labai tvarkinga, reikli sau ir kitiems, dėmesinga ir paslaugi savo draugams, aktyviai dalyvavo instituto visuomeniniame gyvenime.

Mielai kolegei, ilgametei mūsų bendrų darbų ir rūpesčių dalyvei dr. Stasei Dzingaitei linkime geriausios sveikatos ir kloties.

Dr. A. Šveistytė, dr. E. Rimkutė